

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

**Методичний супровід практичної підготовки суб'єктів
господарювання у сфері цивільного захисту**
(назва теми)

слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту
майстра виробничого навчання Рубіжанських міських курсів 3категорії
Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки
життєдіяльності Луганської області Батлук Вікторії Миколаївни
(назва категорії)

_____
(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ім'я, по батькові)

Перевірив: _____
(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

КИЇВ 2017

Зміст

I. Вступ	3
II. Основна частина	4
1. Підстави для здійснення методичного супроводу	4
2. Періоди та етапи здійснення методичного супроводу	5
3. Вирішення організаційних питань щодо забезпечення методичним супроводом проведення практичної підготовки на суб'єкті господарювання	5
4. Методичний супровід під час підготовки до проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань ЦЗ	10
5. Методичний супровід під час проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту	22
6. Методичний супровід під час підбиття підсумків (розбору результатів) спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту	22
7. Звіт про роботу	23
III. Висновки	24
IV. Список використаних джерел	24
Додатки	25

I. Вступ

Промисловий розвиток призвів до значної техногенної перевантаженості території України, в тому числі й Луганської області. Як наслідок - відбулося зростання кількості та масштабності надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Однією з важливих ланок в системі заходів із запобігання і реагування на надзвичайні ситуації є навчання працівників суб'єктів господарювання діям у надзвичайних ситуаціях.

Необхідно зазначити, що витрати на ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій незрівнянно більші ніж витрати для організації навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. А втрату здоров'я чи життя людиною не можна компенсувати ніякими коштами.

Навчання працівників суб'єктів господарювання діям у надзвичайних ситуаціях має дві складові – теоретичну і практичну.

До практичної складової належать комплексні об'єктові навчання (тренування) з питань цивільного захисту, об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, протипожежні та протиаварійні об'єктові тренування і навчальні тривоги.

Тому, необхідно впровадження сучасних вимог нормативно-правових актів у об'єктову ланку територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту та вироблення комплексного підходу керівниками суб'єктів господарювання до організації практичного навчання працівників до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

II. Основна частина

Визначення терміну:

Методичний супровід суб'єктів господарювання що здійснює Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Луганської області під час підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту це – комплекс заходів із посадовими особами підприємств, установ, організацій, на яких покладено виконання обов'язків щодо організації та проведення практичної підготовки, з метою забезпечення їх високої ефективності.

1. Підстави для здійснення методичного супроводу

Методичний супровід підприємств, установ, організацій, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту, (далі - методичний супровід) забезпечується Навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Луганської області у відповідності до вимог розділу 2 Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності (наказ МВС України від 29.05.2014 № 523, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13.06.2014 за № 624/25401), Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС України від 11.09.2014 року № 934), Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях (наказ ДСНС України від 19.02.2016 № 83).

Підставою для забезпечення методичного супроводу є включення суб'єкту господарювання до затвердженого виконавчим органом міської ради або районною державною адміністрацією плану-графіку проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях.

Зазначений план-графік проведення практичної підготовки в свою чергу складається з графіків проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, які щороку затверджуються керівниками підприємств, установ, організацій після попереднього погодження з виконавчими органами міських рад (районними державними адміністраціями) та міськими або районними підрозділами ГУ ДСНС України в Луганській області.

2. Періоди та етапи здійснення методичного супроводу

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту передбачають підготовчий період, періоди проведення навчання та розбору його результатів. Методичним супроводом необхідно забезпечити всі періоди практичної підготовки на суб'єкті господарювання.

Основні етапи здійснення методичного супроводу:

- вирішення організаційних питань щодо забезпечення методичним супроводом проведення практичної підготовки на суб'єкті господарювання;
- методичний супровід під час підготовки до проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту;
- методичний супровід під час проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту;
- методичний супровід під час підведення підсумків (розбору результатів) спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту.

3. Вирішення організаційних питань щодо забезпечення методичним супроводом проведення практичної підготовки на суб'єкті господарювання

Майстер виробничого навчання завчасно ознайомлюється з характеристиками суб'єкту господарювання та складає план забезпечення методичним супроводом практичної підготовки.

Відповідно до вимог Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності,

затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29.05.2014 № 523, та Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, затверджених наказом ДСНС України від 19.02.2016 № 83, для отримання найкращого результату в справі забезпечення методичним супроводом проведення заходів з практичної підготовки на суб'єкті господарювання необхідно налагодити взаємодію з міськими або районними підрозділами ГУ ДСНС України в Луганській області та підрозділом з питань цивільного захисту виконавчого органу міської ради (районної державної адміністрації).

Завчасно, у взаємодії з представником міського або районного підрозділу ГУ ДСНС України в Луганській області та відповідальної особи з питань цивільного захисту підприємства, установи, організації, майстру виробничого навчання необхідно спланувати робочу зустріч з керівником суб'єкту господарювання, до якої бажано залучити його заступників та посадову особу з питань цивільного захисту для уточнення основних характеристик суб'єкту господарювання, на якому сплановане проведення об'єктового навчання (тренування), ознайомлення із станом організації цивільного захисту на суб'єкті господарювання, наявністю спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту відповідно до таблиці 1.

Таблиця 1

№ з/п	Питання, що підлягають вивченню	Посилання на відповідний нормативно-правовий акт
1	2	3
1.	Назва підприємства, установи, організації	
2.	Підпорядкованість	
3.	Адреса (юридична та фактична)	
4.	Вид основної діяльності	
5.	Кількість працюючих (менше 50 осіб або 50 осіб і більше) для визначення заходу практичної підготовки та інших питань	Наказ МВС України від 11.09.2014 № 934 «Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту»
6.	Наявність потенційно небезпечних об'єктів або об'єктів підвищеної небезпеки	Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»

1	2	3
7.	Чи входить суб'єкт господарювання до Переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави	Постанова КМУ від 4.03.2015 № 83 «Про затвердження Переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави»
8.	Категорія цивільного захисту суб'єкту господарювання, що має важливе значення для національної економіки і оборони держави (особливої важливості, першої чи другої)	Ст.54 Кодексу цивільного захисту України
9.	Ступінь ризику від провадження господарської діяльності (високий, середній або незначний)	Постанова КМУ від 29.02.2012 № 306 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки»
10.	Чи потрапляє суб'єкт господарювання у зону можливих НС при аваріях на ПНО або ОПН	п. 4.1.1. Наказу МНС України від 15.08.2007 № 557 «Про затвердження Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях»
11.	Наявність на суб'єкті господарювання захисної споруди цивільного захисту	Глава 7 Кодексу цивільного захисту України
12.	Наявність та тематичне наповнення інформаційно-довідкових куточків з питань цивільного захисту	Постанова КМУ від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях»
13.	Наявність аварійно-рятувальних служб та необхідної для їх функціонування матеріально-технічної бази	Ст.23 Кодексу цивільного захисту України
14.	Наявність формувань цивільного захисту (суб'єкти господарювання з чисельністю працюючого персоналу більше 50 осіб)	Постанова КМУ від 09.10.2013 № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту»
15.	Наявність спеціалізованих служб цивільного захисту (суб'єкти господарювання з чисельністю працюючого персоналу більше 50 осіб)	Постанова КМУ від 08.07.2015 № 469 «Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту»
16.	Категорія за вибухопожежною та пожежною небезпекою	розділ III, п. 2.9. Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417)
17.	Чи відноситься суб'єкт господарювання до об'єктів з масовим перебуванням людей	розділ II, п. 5 Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417)
18.	Наявність на суб'єкті господарювання добровільної пожежної охорони	розділ II, п. 12 Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417)
19.	Наявність на суб'єкті господарювання працівників, які виконують роботи, пов'язані з підвищеною пожежною	розділ II, п. 15 Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417)

	небезпекою (необхідність проведення пожежно-технічного мінімуму)	
20.	Наявність на суб'єкті господарювання системи оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей	розділ V, п. 1.2. Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417)

За 1,5 - 2 місяці до проведення навчання відбувається робоча зустріч з керівництвом суб'єкту господарювання, під час якої майстер виробничого навчання обговорює з ним організаційні питання щодо проведення практичної підготовки, а саме:

- надає рекомендації щодо оформлення наказу керівника суб'єкта господарювання про підготовку та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту;
- надає рекомендації щодо складання календарного плану підготовки спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту;
- визначає порядок доступу майстра виробничого навчання на територію підприємства для виконання заходів методичного супроводу;
- визначає необхідні заходи з забезпечення методичним супроводом практичної підготовки на суб'єкті господарювання;
- вислуховує пропозиції та побажання керівництва суб'єкту господарювання щодо організації проведення методичного супроводу.

Основні складові заходів з забезпечення методичним супроводом практичної підготовки на суб'єкті господарювання.

Безпосередньо методичний супровід здійснюється шляхом:

- проведення інструктивно-методичних занять з керівництвом навчання (тренування);
- участі у розробленні документації з підготовки та проведення навчань (тренувань);
- проведення індивідуальних консультацій з відпрацювання документів за навчанням (тренуванням);

- проведення інструктажів з посередниками та працівниками, які на час навчання (тренування) призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт та/або залучаються до проведення таких заходів і робіт;
- участі у підготовці та проведенні заходів з підведення підсумків навчань (тренувань).

Крім цього, під час здійснення методичного супроводу майстер виробничого навчання виконує наступну роботу:

- здійснює інформаційно-методичне обслуговування потреб з питань планування діяльності суб'єкту забезпечення цивільного захисту;
- вивчає стан організації навчання за програмами підготовки працівників діям у надзвичайних ситуаціях;
- надає допомогу у розробленні програмної та навчально-методичної документації з підготовки працівників.

Для підготовки і проведення навчання не пізніше ніж за 45 днів до його проведення керівником підприємства, установи, організації видається наказ, яким визначаються вихідні дані (тема, навчальні цілі, строк та місце проведення), призначається керівництво навчанням, а також визначаються склад тих, хто навчається, посередники при них, порядок їх підготовки і допуску до навчання, строки та обсяг робіт з підготовки місць (ділянок) проведення практичних заходів, відповідальні виконавці, матеріально-технічне забезпечення, кошторис на підготовку та проведення навчання.

Календарний план підготовки спеціального об'єктового навчання (тренування) розробляється начальником штабу керівництва на підставі наказу керівника суб'єкта господарювання про підготовку та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту.

Календарний план визначає основні заходи з підготовки до навчання (тренування), терміни їх виконання та перелік посадових осіб, які відповідають за виконання заходів. Він включає порядок розробки документів з організації та

проведення навчання (тренування), підготовки керівництва, посередників, організації проведення занять з особовим складом формувань.

4. Методичний супровід під час підготовки до проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту

В підготовчий період майстром виробничого навчання виконується наступна робота з забезпечення методичним супроводом практичної підготовки на суб'єкті господарювання:

- уточнення основних характеристик суб'єкту господарювання, на якому сплановане проведення спеціального об'єктового навчання (тренування);
- ознайомлення із станом організації цивільного захисту на суб'єкті господарювання, основною документацією з питань цивільного захисту та наявністю спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;
- здійснення інформаційно-методичного обслуговування потреб з питань планування діяльності суб'єктів забезпечення цивільного захисту;
- проведення індивідуальних консультацій з відпрацювання документів за навчанням (тренуванням);
- проведення інструктивно-методичних занять з керівництвом навчання (тренування);
- проведення інструктажів з посередниками та керівниками на навчальних місцях;
- вивчення стану організації навчання за програмами підготовки працівників діям у надзвичайних ситуаціях;
- надання допомоги у розробленні програмної та навчально-методичної документації з підготовки працівників;
- надання допомоги у розробці алгоритмів дій всіх учасників навчання (тренування).

Уточнення основних характеристик суб'єкту господарювання, ознайомлення із станом організації цивільного захисту майстром виробничого навчання та ознайомлення з основною документацією з питань цивільного

захисту на підприємстві, в установі, організації і станом організації навчання за програмами підготовки працівників діям у надзвичайних ситуаціях відповідно до Примірного переліку документів з питань цивільного захисту, що розробляються суб'єктами господарювання (таблиця 2)

Таблиця 2

ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК**документів з питань цивільного захисту, що розробляються суб'єктами господарювання**

№ з/п	Найменування документа	Суб'єкти господарювання		Примітки	Підстава (нормативно правовий акт, що регламентує розробку документа)
		з чисельністю працюючого персоналу понад 50 осіб	з чисельністю працюючого персоналу 50 осіб і менше		
1	2	3	4	5	6
Організаційно-розпорядчі документи					
1.	Положення про комісію з питань надзвичайних ситуацій	+	+		Пункт 11 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11)
2.	Положення про спеціальну комісію з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації	+	+		Пункт 11 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11)
3.	Положення про структурний підрозділ з питань цивільного захисту	+*	-	*Кат., СГ з чисельністю працюючих понад 3 тисячі осіб	Частина 3 статті 18 та частина 2 статті 20 Кодексу цивільного захисту України; пункт 10 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11); додатки 1 і 2 до постанови КМУ від 18 квітня 2012 р. № 606
4.	Розпорядчий акт про призначення посадової особи з питань цивільного захисту	+*	+	* СГ з чисельністю працюючих до 3 тисяч осіб	Частина 4 статті 18 та частина 2 статті 20 Кодексу цивільного захисту України; пункт 10 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11)
Документи щодо планування заходів з питань цивільного захисту					
5.	Інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у	-	+		Пункт 1 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту

1	2	3	4	5	6
	разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій				України
6.	План реагування на надзвичайні ситуації	+	-		Пункт 1 частини першої статті 130 Кодексу ЦЗ України
7.	План локалізації і ліквідації наслідків аварій	+*	+*	*ОПН	Пункт 2 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
8.	План цивільного захисту на особливий період	+*	+*	*ПДОП, Кат.	Пункт 3 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
9.	Плани взаємодії	+	+		Пункти 32 та 48 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11)
Документи з організації зв'язку та оповіщення					
10.	Схема оповіщення	+	+		Пункт 8 Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 15 лютого 1999 р. № 192)
Документи з питань евакуації					
11.	План евакуації населення (персоналу)	+	+		Пункт 30 Порядку проведення евакуації [...] (постанова КМУ від 30 жовтня 2013 р. № 841)
12.	Карта (схема) до Плану евакуації населення (персоналу)	+	+		Пункт 4 розділу III Методичних рекомендацій щодо планування і порядку проведення евакуації населення [...] (наказ МНС від 06.09.2004 № 44)
13.	План евакуації матеріальних і культурних цінностей.	+	+		Пункт 10 Порядку проведення евакуації [...] (постанова КМУ від 30 жовтня 2013 р. № 841)
14.	Розпорядчий акт про створення тимчасових органів з евакуації	+	+		Пункт 20 Порядку проведення евакуації [...] (постанова КМУ від 30 жовтня 2013 р. № 841)

1	2	3	4	5	6
Документи з підготовки органів управління та навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях					
15.	Програма загальної підготовки працівників	+	+		Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
16.	Програма спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту	+*	-	*Кат. СЗЕБ ПДОП ОПН	Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
17.	Програма додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників	+*	+*	*ОПН	Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
18.	Програма пожежно-технічного мінімуму для працівників	+*	+*	*РППН	Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
19.	Програма прискореної підготовки працівників до дій в особливий період	+*	+*	*ПДОП	Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
20.	Графік проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту	+	+		Пункт 17 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
21.	Заявка на функціональне навчання (підвищення кваліфікації цільового призначення) керівного складу та фахівців, діяльність	+	+		Пункт 4 розділу II Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання (наказ МВС від 21.10.2014 № 1112)

1	2	3	4	5	6
	яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань ЦЗ				
22.	Наказ про підготовку і проведення комплексного об'єктового навчання з питань цивільного захисту	+	-		Пункт 2.2. Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
23.	Наказ про підготовку і проведення комплексного об'єктового тренування з питань цивільного захисту (Тижня безпеки дитини, Дня цивільного захисту)	+*	+	*ВНЗ ПТНЗ ЗНЗ ДНЗ	Пункт 2.15 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
24.	План проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту (Тижня безпеки дитини, Дня цивільного захисту)	+	+		Пункти 2.7 та 2.17 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
25.	Акт оцінки готовності (допуску) персоналу до проведення навчання з питань цивільного захисту	+	-		Пункти 2.9 та 2.10 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
26.	План-календар спеціального об'єктового тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту	+	-		Пункт 3.3 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)

1	2	3	4	5	6
27.	План проведення спільного об'єктового тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту	+*	-	*СіФ	Пункт 3.5 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
28.	План проведення протипожежних тренувань	+	+		Пункт 3.11 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
29.	План проведення протиаварійного тренування	+*	+*	*ОПН	Пункт 3.15 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
30.	Наказ про стан готовності підприємства, установи, організації до вирішення завдань цивільного захисту	+*	-	*НПСОН	Пункт 4.2 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
31.	Звіт про організацію проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту	+	+		Пункт 4.3 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
32.	Журнал обліку підготовки спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту	+	-		Пункт 4.4 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)

1	2	3	4	5	6
33.	Журнал обліку протипожежних та протиаварійних тренувань і навчальних тривог	+	+		Пункт 4.4 Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (наказ МВС від 11.09.2014 № 934)
34.	Інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту	+	+		Пункт 13 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
Документи з питань техногенної безпеки					
35.	Регламент надання інформації про аварію	+*	+*	* ОПН або ПНО	Підпункт 4.4.10 Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах [...] (наказ МНС від 15.08.2007 № 557)
36.	Журнал реєстрації вступного інструктажу з питань техногенної безпеки	+	+		Підпункт 4.5.1 Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах [...] (наказ МНС від 15.08.2007 № 557)
37.	Інструкція щодо виконання вимог техногенної безпеки та порядку дій персоналу в разі виникнення аварійної ситуації (аварії)	+	+		Підпункт 4.5.5 Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах [...] (наказ МНС від 15.08.2007 № 557)
38.	Результати ідентифікації об'єкта підвищеної небезпеки	+*	+*	* ОПН	Стаття 9 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»
39.	Декларація безпеки об'єкта підвищеної небезпеки	+*	+*	* ОПН	Стаття 10 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»
Документи з питань пожежної безпеки					
40.	Наказ (інструкція тощо) щодо встановлення протипожежного режиму на об'єкті	+	+		Пункт 3 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС від 30.12.2014 № 1417)
41.	Інструкції про заходи пожежної безпеки	+	+		Пункт 4 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС від

1	2	3	4	5	6
					30.12.2014 № 1417)
42.	Плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі	+*	-	* ОМПЛ	Пункт 5 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС від 30.12.2014 № 1417)
43.	Інструкція, що визначає дії персоналу щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації людей	+*	-	* ОМПЛ	Абзац другий пункту 5 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС від 30.12.2014 № 1417)
44.	Інструкція для працівників охорони (сторожів, вахтерів, вартових) щодо контролю за додержанням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядку дій у разі виявлення пожежі, спрацювання систем протипожежного захисту	+	+		Пункт 10 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС від 30.12.2014 № 1417)
45.	Декларація відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки	+	+		Пункт 3 частини друга статті 57 Кодексу цивільного захисту України

Скорочення, що вживаються у переліку:

ВНЗ – стосується вищих навчальних закладів;

ДНЗ – стосується дошкільних навчальних закладів;

ЗНЗ – стосується загальноосвітніх навчальних закладів;

Кат. – стосується суб'єктів господарювання, віднесених до категорії цивільного захисту;

НПСОН - готується на підставі рішення об'єктової комісії з питань надзвичайних ситуацій за результатами обговорення підсумків спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту;

ОМПЛ – стосується об'єктів з масовим перебуванням людей (відповідно до пункту 5 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МВС від 30.12.2014 № 1417);

ОПН – стосується суб'єктів господарювання, у власності або у користуванні яких знаходяться об'єкти підвищеної небезпеки;

ПДОП – стосується суб'єктів господарювання, які продовжують свою виробничу діяльність в особливий період (у воєнний час);

ПНО – стосується суб'єктів господарювання, у власності або у користуванні яких знаходяться потенційнонебезпечні об'єкти;

ПТНЗ – стосується професійно-технічних навчальних закладів;

РППН – стосується суб'єктів господарювання, що проводять роботи з підвищеною пожежною небезпекою;

СГ - суб'єкти господарювання;

СЗЕБ - стосується суб'єктів господарювання, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави;

СіФ - у разі проведення тренування одночасно зі всіма працівниками, які входять до складу декількох спеціалізованих служб і формувань.

Інструктивно-методичні заняття проводяться безпосередньо на навчально-матеріальній базі підприємства, установи чи організації завчасно з кожною категорією осіб, що залучаються до організації та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування). Відповідно до вимог п. 3.2. Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, затверджених наказом ДСНС України від 19.02.2016 № 83, майстер виробничого навчання міських курсів узгоджує з керівником підприємства, установи, організації перелік навчально-виробничих завдань у планах проведення інструктивно-методичних занять (додаток 1) та строки і тривалість їх проведення.

Вибір тематики інструктивно-методичних занять залежить від виду заходу практичної підготовки, особливостей суб'єкту господарювання, навчальних цілей та інших питань.

Тривалість інструктивно-методичного заняття визначається індивідуально в залежності від кількості навчальних питань та ступеню підготовленості персоналу.

Категорія посадових осіб, з якими проводиться інструктивно-методичне заняття:

- заступник керівника навчання з матеріально-технічного забезпечення;
- заступник керівника навчання з евакуації;
- заступник керівника навчання з інженерно-технічних питань;
- помічник керівника навчання з імітації;
- персонал штабу керівництва навчанням;
- посередники при спеціалізованих службах і формуваннях ЦЗ;
- працівники, які на час навчання призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт та/або залучаються до проведення таких заходів і робіт.

План проведення інструктивно-методичних занять має включати теоретичну та практичну (за необхідності) частини. Зміст цього плану має такі складові:

- вступна частина, яка передбачає тему, мету заняття, навчальні питання, та порядок їх відпрацювання;
- основна частина, яка передбачає відпрацювання 2-3 навчальних питань, що спрямовуються для досягнення мети заняття;
- проведення інструктажів з посередниками та працівниками, які на час спеціального об'єктового навчання (тренування) призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт та/або залучаються до проведення таких заходів і робіт;
- надання майстром виробничого навчання консультацій в процесі самостійного виконання персоналом роботи з підготовки до організації та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування).

Варіант плану проведення інструктивно-методичного заняття наведено у додатку 2.

На інструктивно-методичних заняттях розкриваються наступні питання:

- обговорення задуму заходу практичної підготовки;
- доведення обов'язків керівного складу та посередницького апарату спеціального об'єктового навчання (тренування);
- організація роботи з відпрацювання заступниками (помічниками) керівника навчання, персоналом штабу керівництва документів з організації та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування);
- особливості проведення етапів спеціального об'єктового навчання (тренування) відповідно до специфіки організації та виконання заходів цивільного захисту на суб'єкті господарювання, алгоритм дій працівників на різних етапах;
- порядок роботи посередників та працівників, які на час спеціального об'єктового навчання (тренування) призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт та/або залучаються до проведення таких заходів і робіт;
- загальні заходи безпеки при проведенні спеціального об'єктового навчання (тренування).

При проведенні **інструктажів з посередниками та працівниками**, які на час спеціального об'єктового навчання (тренування) призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт та/або залучаються до проведення таких заходів і робіт, розкриваються наступні питання:

- рекогносцировка району проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) на окремому етапі;
- порядок підготовки навчальних місць;
- можливі дії при відпрацюванні практичних заходів;
- загальні заходи безпеки на етапах спеціального об'єктового навчання (тренування).

Для проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) розробляються наступні документи:

- схема організації керівництва та посередницького апарату на навчанні (тренуванні);
- план проведення спеціального об'єктового навчання (тренування);
- план нарощування обстановки з переліком ввідних;
- план імітації на спеціальному об'єктовому навчанні (тренуванні);
- план рекогносцировки району проведення навчання та місць відпрацювання практичних заходів;
- особисті (часткові) плани заступників (помічників) керівника спеціального об'єктового навчання (тренування), посередницького апарату;
- плани-графіки проведення спеціальних тренувань з формуваннями ЦЗ;
- схема (план) об'єкту з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів розіграшу обстановки та переліком засобів імітації (схема (карта) обстановки на навчанні(тренуванні)).

При цьому майстром виробничого навчання міських курсів враховуючи специфіку суб'єкта господарювання використовуються шаблони документів, які наведено у навчально-методичному посібнику «Організація та проведення комплексних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, об'єктових тренувань спеціалізованих служб і формувань ЦЗ, протипожежних та протиаварійних об'єктових тренувань і навчальних тривог», затвердженому на розширеному засіданні методичної комісії міських курсів 3 категорії Навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Луганської області (протокол від 20.04.2016р. № 4).

Перелік документів, необхідних для проведення спеціального об'єктового навчання (тренування), та категорії працівників, з якими вони відпрацьовуються, наведено у додатку 3.

5. Методичний супровід під час проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту

За запрошенням керівника суб'єкту господарювання майстер виробничого навчання виконує обов'язки посередника керівника навчання при штабі керівництва, надає йому допомогу у проведенні навчання, здійснює контроль за діями тих, хто навчається, та дотриманням заходів безпеки.

6. Методичний супровід під час підбиття підсумків (розбору результатів) спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту

Майстер виробничого навчання бере участь у підготовці та проведенні розбору відпрацювання навчальних питань за планами проведення навчання (тренування). Як посередник керівника навчання при штабі керівництва після всебічного вивчення роботи та дій учасників навчання готує матеріали для загального розбору у вигляді коротких висновків, пропозицій та надає їх керівникові суб'єкту господарювання. Він приймає участь у обговоренні підсумків спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту на розширеному засіданні об'єктової комісії з питань надзвичайних ситуацій.

У ході розбору майстер виробничого навчання надає рекомендації відносно заходів, які доцільно провести щодо уточнення та змін до відповідних планів (інструкцій) реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, організації підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях та забезпечення готовності підприємства, установи, організації до вирішення завдань цивільного захисту.

7. Звіт про роботу

По закінченні навчання (тренування) майстер виробничого навчання заносить до журналу обліку роботи всі складові методичного супроводу з зазначенням дати проведення заходу та кількості витрачених на нього годин.

Звітні дані за формою 7/5 НМЦ наказу ДСНС України від 11.10.2014р.

№ 578 надаються міськими курсами до НМЦ ЦЗ та БЖД Луганської області для узагальнення проведеної роботи із здійснення методичного супроводу підприємств, установ та організацій, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування.

Варіанти навчального навантаження майстра виробничого навчання та розподілу часу в процесі здійснення методичного супроводу наведені у додатку 4.

Під час здійснення заходів забезпечення методичним супроводом підприємств, установ, організацій, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту, майстер виробничого навчання має розпочинати із встановлення контакту з керівництвом суб'єкту господарювання на засадах взаємоповаги та толерантності. Майстер виробничого навчання повинен донести, що він не прагне контролювати діяльність суб'єкту господарювання у сфері цивільного захисту, а має за ціль всебічно допомагати та сприяти повноцінному здійсненню заходів щодо організації підготовки та проведення практичної підготовки на суб'єкті господарювання.

В першу чергу, майстру виробничого навчання слід ознайомитися з реальним станом організації цивільного захисту суб'єкту господарювання. Разом з начальником штабу керівництва навчання (тренування) окреслити спектр проблем, які допоможуть проведенню навчань на гідному рівні, розробити спільний план заходів та питання співпраці. Відвідування суб'єкту господарювання має відбуватися з урахуванням індивідуального ритму роботи його керівництва. Для майстра виробничого навчання необхідно також розуміння пріоритетності для керівного складу суб'єкту господарювання виконання прямих професійних обов'язків. Аналіз стану заходів з цивільного захисту має проводитися в атмосфері співпраці. Під час обговорення слід спонукати до того, аби недоліки та шляхи подолання проблем висловлювалися безпосередньо учасниками спеціальних об'єктових навчань і тренувань. Давати готові рецепти і висувати безапеляційні вимоги та судження є неприпустимим.

У будь-який час слід бути готовим до виникнення питань проблемного характеру та розв'язання несподіваних ситуацій.

III. Висновки

Основною метою здійснення методичного супроводу практичної підготовки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту є надання методичної допомоги фахівцям у сфері цивільного захисту суб'єктів господарювання в розробці документів з підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання дій за планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на підприємствах, в установах та організаціях.

IV. Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI. Відомості Верховної Ради України від 30.08.2013., №№ 34-35.
2. Постанова Кабінету Міністрів України № 443 від 26.06.2013 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту». Офіційний вісник України від 12.07.2013 р., № 50.
3. Постанова Кабінету Міністрів України № 444 від 26.06.2013 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях». Офіційний вісник України від 12.07.2013 р., № 50.
4. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29.05.2014 № 523 «Про затвердження Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності». Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13.06.2014 за № 624/25401.
5. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.09.2014 № 934 «Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту». Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03.10.2014 за № 1200/25977.

6. Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 19.02.2016 № 83 «Про затвердження Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях».

7. Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 12.07.2016 № 335 «Про затвердження Примірного переліку документів з питань цивільного захисту, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання».

Додаток 1

УЗГОДЖУЮ

Керівник суб'єкту господарювання

_____
« __ » _____ 20 __ року**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Завідувач міськими курсами

_____
« __ » _____ 20 __ року**ПЕРЕЛІК**

**навчально-виробничих завдань до планів
проведення інструктивно-методичних занять
з посадовими особами, що залучаються до підготовки
та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування)
на _____**

№ з/п	Тема навчально-виробничого завдання	Категорія працівників	Дата, термін проведення
1.	Обговорення задуму заходу практичної підготовки	Всі категорії	
2.	Обов'язки керівного складу та посередницького апарату спеціального об'єктового навчання (тренування)	Керівний склад, посередники	
3.	Порядок відпрацювання та зміст формалізованих документів з організації та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування)	Персонал штабу, керівництво	
4.	Порядок роботи посередників та працівників, призначених керівниками на навчальних місцях	Посередники, керівники на навч. місцях	
5.	Особливості проведення етапів спеціального об'єктового навчання (тренування), алгоритм дій працівників на різних етапах	Персонал штабу, посередники, керівники на навч.	

		місцях	
6.	Порядок підготовки та взаємодії служб та формувань цивільного захисту. Загальні заходи безпеки при проведенні спеціального об'єктового навчання (тренування)	Персонал штабу, посередники, керівники на навч. місцях, командири формувань	
7.	Проведення інструктажів з посередниками та працівниками, призначеними керівниками на навчальних місцях	Посередники, керівники на навч. місцях	
8.	Надання консультацій в процесі самостійного виконання персоналом роботи з підготовки до організації та проведення спеціального об'єктового навчання (тренування)	Всі категорії	

Майстер виробничого навчання

міських курсів

_____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач міськими курсами

« __ » _____ 20 __ року

ПЛАН

проведення інструктивно-методичного заняття

з персоналом штабу керівництва навчанням

на _____

Тема: Порядок організації та проведення комплексного об'єктового навчання

Мета: Надання допомоги персоналу штабу керівництва навчанням у підготовці та проведенні комплексного об'єктового навчання

№ з/п	Навчальні питання	Час на відпрацювання
1.	Вступ: тема, мета заняття, навчальні питання, та порядок їх відпрацювання.	1
2.	Обов'язки працівників штабу керівництва об'єктового навчання.	1
3.	Перелік необхідних документів для підготовки та проведення навчання і вимоги до них. Зміст формалізованих документів.	2
4.	Особливості проведення етапів навчання, алгоритм дій працівників на різних етапах. Загальні заходи безпеки при проведенні навчання.	2

5.	Надання консультацій в процесі самостійного виконання персоналом роботи з підготовки до організації та проведення навчання.	2
	Всього годин:	8

Майстер виробничого навчання
міських курсів

ПЕРЕЛІК

документів, необхідних для проведення спеціального об'єктового навчання (тренування), та категорії працівників, з якими вони відпрацьовуються:

№ з/п	Назва документу	Категорія працівників
1.	Схема організації керівництва та посередницького апарату на навчанні (тренуванні)	заступник керівника навчання – начальник штабу керівництва
2.	План проведення спеціального об'єктового навчання (тренування)	начальник штабу керівництва, персонал штабу керівництва навчанням
3.	План нарощування обстановки з переліком ввідних (план нарощування обстановки)	начальник штабу керівництва, персонал штабу керівництва навчанням
4.	План імітації на спеціальному об'єктовому навчанні (тренуванні)	помічник керівника навчання з імітації
5.	План рекогносцировки району проведення навчання та місць відпрацювання практичних заходів	начальник штабу керівництва, заступники керівника навчання з матеріально-технічного забезпечення, з евакуації, з інженерно-технічних питань, помічник керівника навчання з імітації, персонал штабу керівництва навчанням
6.	Особисті (часткові) плани заступників (помічників) керівника спеціального об'єктового навчання (тренування), посередницького апарату	заступники (помічники) керівника навчання (тренування), посередницький апарат
7.	Плани-графіки проведення спеціальних тренувань з формуваннями ЦЗ	керівники спеціалізованих служб та формувань цивільного захисту
8.	Схема (план) об'єкту з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів	начальник штабу керівництва, заступники керівника навчання з матеріально-

	розіграшу обстановки та переліком засобів імітації (схема (карта) обстановки на навчанні(тренуванні))	технічного забезпечення, з евакуації, з інженерно-технічних питань, помічник керівника навчання з імітації, персонал штабу керівництва навчанням
9.	Оцінка спеціального об'єктового навчання	Керівник навчання
10.	Звіт про організацію та проведення спеціального об'єктового навчання з ЦЗ	Керівник навчання

Варіанти навчального навантаження майстра виробничого навчання
та розподілу часу в процесі здійснення
методичного супроводу

1. Комплексні об'єктові навчання – 56 годин

1.1. Розроблення документів з організації та проведення комплексного об'єктового навчання – 22 години.

1.2. Підготовка учасників комплексного об'єктового навчання – 12 годин.

1.3. Підготовка навчальних місць з відпрацювання практичних заходів під час проведення комплексного об'єктового навчання – 6 годин.

1.4. Практика з проведення комплексного об'єктового навчання – 16 годин.

2. Комплексні об'єктові тренування – 40 годин

2.1. Розроблення документів з організації та проведення комплексного об'єктового тренування – 19 годин.

2.2. Підготовка учасників комплексного об'єктового тренування – 9 годин.

2.3. Підготовка навчальних місць з відпрацювання практичних заходів під час проведення комплексного об'єктового тренування – 4 години.

2.4. Практика з проведення комплексного об'єктового тренування – 8 годин.

3. День цивільного захисту – 32 години.

3.1. Розроблення документів з організації підготовки та проведення Дня цивільного захисту – 10 годин.

3.2. Розроблення практичних заходів для проведення Дня цивільного захисту – 7 годин.

3.3. Підсумкові заходи за результатами проведення Дня цивільного захисту – 7 годин.

3.4. Практика з проведення Дня цивільного захисту – 8 годин.

4. Тиждень безпеки дитини – 32 години.

4.1. Розроблення документів з організації підготовки та проведення Тижня безпеки дитини – 9 годин.

4.2. Розроблення практичних заходів для проведення Тижня безпеки дитини – 7 годин.

4.3. Підсумкові заходи за результатами проведення Тижня безпеки дитини – 8 годин.

4.4. Практика з проведення Тижня безпеки дитини – 8 годин.

5. Об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту – 16 годин.

5.1. Розроблення документів з організації підготовки та проведення тренування – 3 години.

5.2. Розроблення практичних заходів для проведення тренування – 3 години.

5.3. Підсумкові заходи за результатами проведення тренування – 2 години.

5.4. Практика з проведення тренування – 8 годин.

6. Протипожежні та протиаварійні об'єктові тренування – 16 годин.

6.1. Розроблення документів з організації підготовки та проведення тренування – 3 години.

6.2. Розроблення практичних заходів для проведення тренування – 3 години.

6.3. Підсумкові заходи за результатами проведення тренування – 2 години.

6.4. Практика з проведення тренування – 8 годин.